

גבולות היחידה: שמות פרק ה' פסוקים א'-ה'

נושא היחידה: שליחות משה ואהרון אל פרעה

מספר שיעורים על-פי המתווה: 1

כתבה: חיה לואיס

הסבר כללי:

יחידת הוראה זו עוסקת בחלקה השני של שליחות משה ואהרון אל פרעה – בהליכה אל פרעה בבקשה לשלח את עם ישראל.

פתיחה:

בפסוקים הקודמים למדנו על ביצוע חלקה הראשון של השליחות שהוטלה על משה: הליכה אל העם.

נשאל: כיצד הגיבו בני ישראל לדברי משה? בני ישראל ראו את האותות והאמינו במשה.

מהו החלק הבא שעל משה ואהרון לבצע? עליהם ללכת אל פרעה ולדרוש שישלח את בני ישראל.

האם המשימה פשוטה? באילו קשיים היא כרוכה? פרעה הוא מלך רם ונישא, ואף מזלזל ורברבן, כפי שנראה בהמשך.

מנין שאבו משה ואהרון את האומץ לגשת אל פרעה? מתוך אמונתם בה' ומתוך הכוחות שנסך בהם ("כי אהיה עמך"). גם ההצלחה שנחלו בחלקה הראשון של השליחות, ודאי חיזקה את אמונתם בה'.

עיון בפסוקים:

המורה קורא את הפסוקים.

נפרש מילים חדשות: "ויחגו" = ויחגו. "סבלותיכם" = מלאכתכם, עבודתכם.

"והשבתם" = תגרמו להם לשבות מעבודתם.

בכדי להבין את חילופי הדברים בין משה ואהרן לפרעה, יסמנו התלמידים את שם הדובר בכל פסוק, ולאחר מכן נכניסם לטבלה:

ואחר, באו משה ואהרן, ויאמרו, אל-פרעה: כה-אמר ה', אלהי ישראל, שלח את-עמי, ויחגו לי במדבר. ב. ויאמר פרעה--מי ה' אשר אשמע בקלו, לשלח את-ישראל: לא ידעתי את-ה', וגם את-ישראל לא אשלח. ג. ויאמרו, א-להי העברים נקרא עלינו; נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר, ונצבחה לה' א-להינו--פן-יפגענו, בדבר או בחרב. ד. ויאמר אלהם, מלך מצרים, למה משה ואהרן, תפריעו את-העם ממעשיו; לכו, לסבלתיכם. ה. ויאמר פרעה, הן-רבים עתה עם הארץ; והשבתם אתם, מסבלתם.

תשובת פרעה	בקשת משה ואהרן
מי ה' אשר אשמע בקלו, לשלח את-ישראל: לא ידעתי את-ה', וגם את-ישראל לא אשלח	כה-אמר ה', אלהי ישראל, שלח את-עמי, ויחגו לי במדבר
למה משה ואהרן, תפריעו את-העם ממעשיו; לכו, לסבלתיכם, הן-רבים עתה עם הארץ; והשבתם אתם, מסבלתם.	א-להי העברים נקרא עלינו; נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר, ונצבחה לה' א-להינו--פן-יפגענו, בדבר או בחרב

התלמידים יקראו את חילופי הדברים בקול – תלמיד אחד יקרא את דברי משה ואהרן, וחברו את תשובות פרעה.

לאחר הקריאה נסביר את מהות הבקשות והתשובות:

בקשת משה ואהרן חוזרת על עצמה בסגנונות שונים, וכך גם תשובת פרעה.

הבקשה הראשונה:

הבקשה מוצגת בעיקר דרך רצון ה' – ה' מבקש שעם ישראל יחגגו לו במדבר. על כך עונה פרעה באותו מטבע – ה' מבקש? איני מכיר את ה'! וכן הוא מוסיף ואומר: גם אם הייתי מכיר אותו, אין הוא חשוב בעיניי, לא הייתי שומע בקולו, ולא הייתי משלח את ישראל.

הבקשה השנייה:

כעת משה ואהרן מבקשים את אותה בקשה אך מציגים אותה באור אחר: נלך למלא את בקשת ה' "פן יפגענו בדבר או בחרב"¹, ועל כך עונה להם פרעה באותו מטבע – אתם דואגים לי ולעם? מוטב כי לא תפריעו לעם ממעשיו! עם הארץ המשועבד הנו רב מאוד, ואם כל אלו יצאו למדבר, זה יהיה כרוך בהפסד גדול.

אל משה ואהרן עצמם מתייחס פרעה ואומר "לכו לסבלותיכם". רש"י מסביר שהכוונה למלאכתם האישית בביתם, שכן שבט לוי לא היה משועבד. בכך משדר פרעה למשה ואהרן מסר: היו עסוקים במלאכתכם ואל תתערבו במלאכתם של אחרים...

הצעות להמחשה:

להמחיש את ביקור משה ואהרן אצל פרעה: הדמויות המשתתפות תהיינה משה, אהרן, פרעה ומשרתיו.

חילופי הדברים כוללים את בקשת משה ואהרן ואת תשובת פרעה, בשני סבבים (אותה בקשה חוזרת על עצמה במילים אחרות).

במהלך ההמחזה נשים לב לתפקידי משה ואהרן כפי שנלמדו בפרקים הקודמים – משה נותן את ההוראות, ואהרן מדבר.

כמו כן, נשים דגש על נימת הדברים: משה ואהרן מדברים בביטחון רב. פרעה מזלזל, לועג להם ומתרברב.

---

¹ רש"י סובר כי הפגיעה כאן מכוונת רק כלפי פרעה והמצרים, ומשום הכבוד למלכות, אמרו "יפגענו" לעומתו, מפרשים אחרים (ספורנו, אבן עזרא) סוברים כי הפגיעה מכוונת גם כלפי העברים וגם כלפי המצרים.

מסרים והפנמה:

ההליכה אל פרעה הצריכה אומץ רב. משה ואהרון מפגינים ביטחון ואמונה בה' ואינם נרתעים מן המכשולים השונים: השומרים הרבים וחיות הטרף שהקיפו את ארמון פרעה, וכן התנשאותו של פרעה והיחס המזלזל שהפגין כלפיהם.

סיכום:

מה למדנו?

משה ואהרון מבצעים את החלק השני בשליחות ומגיעים אל פרעה. הם דורשים ממנו שישחרר את בני ישראל לשלושה ימים במדבר לזבוח לה'. פרעה מזלזל, כופר בה' - המשלח, ומסרב לבקשתם.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

בפסוק ג' מבקשים משה ואהרון "נלכה נא דרך שלושת ימים במדבר".

כך נצטווה במעמד הסנה "וְעַתָּה נֵלְכָה-נָא דֶרֶךְ שְׁלוֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר" (ג', י"ח).

מדוע טוענים משה ואהרון שהליכתם תהיה לשלושה ימים? וכי יציאת מצרים התרחשה בעורמה?

ראשית, יש לדייק בתוכן הדברים: משה ואהרון ביקשו ללכת "דרך שלושת ימים", אך לא ציינו שלאחר שלושה ימים יחזרו. למעשה, בני ישראל הלכו במדבר בדרך שאורכה הוא אכן אורך של שלושה ימי הליכה, אלא שהתעכבו בה זמן רב. משה ואהרון, אם כך, לא אמרו דבר שקר, אלא רק העלימו מפרעה את הכוונה האמתית. מדוע?

לכך מספר הסברים. נביא את חלקם:

- א. ה' רצה שפרעה יהיה סבור שבני ישראל אכן הולכים לשלושה ימים בלבד, כדי לגרום לו להתפלא ולכעוס כשיראה שאינם חוזרים לאחר פרק זמן זה. כעס זה יגרום לו לצאת לרדוף אחריהם, וכך יוכל ה' להענישו בעונשים גדולים, באותות ובמופתים.
- ב. ה' רצה להוכיח שפרעה הוא עקשן וקשה עורף, ואת זה עשה דרך הבקשה ללכת "דרך שלושת ימים" – זוהי בקשה מועטה וסבירה. ובכל זאת פרעה, ברוע לבבו, סירב גם לדבר הקטן הזה.

